

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Edukativna Zveza (Seven Chicago) in Kanada
\$6.00 vs letu, \$1.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago
in Kanadi \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na inozemstvu
\$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Canada \$1.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cene glasilov po Sloveniji — Rokopisni dopisi in nenaročni
lističi ne se vračajo. Rokopisni lističi vsebujejo (črtice, po-
strelke, drške, pismi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slovenski
jezični obliki.

Advertising rates on agreement — Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vas, kar ima stik s Nacijo

PROSVETA

587-59 So. LaSalle Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepni na primer (May 31, 1946), poleg vsakega
lističa na naslovni strani, da vam je s tem datumom oddala
redakcija. Posvetilo je prebrano, da se vam list ne vrne.

128

Jugoslavija na vrsti

Vsak čas se lahko zgodi — ako se ni že zgo-
dilo, ko pridejo te vrstice čitatelju pred oči —
da bo Jugoslavija napadena z dveh ali treh
strani: iz Primorke in Albanije in morda od
severa.

Mussolini računa, da je prišel čas, ko si
lahko vzame svoje plačilo za "nevtralnost"
na podlagi kupčije s Hitlerjem. Kako daleč
sega to plačilo in koliko bo imel Hitler od tega,
bomo videli, ko se začne podla igra. "Inciden-
ti", ki jih izvajajo italijanski fašisti in nemški
nacijci za provokacijo, so že v teku.

Kaj bodo storili zavezniki v tem primeru,
oziroma koliko so zmogni storiti, je danes še
spekulacija. Jasno je to, da škoda, ki jo utrpí
Jugoslavija, posebno na Slovenskem in v Dal-
maciji, bo ogromna — vsaj po bombah iz zra-
ka — predno bo sploh možna kakšna pomoč od
Anglije in Francije, ki sta daleč proč.

Iz poročil je posneti, da se Jugoslavija celo
boji zavezniške pomoči oziroma ponudbe po-
moči, kajti Hitler in Mussolini najdeta v tem
toliko večji povod za "zaščito" Jugoslavije; —
saj bosta vseno skovala zavezniško zaroto,
katero bo treba "preprečiti" kot je Hitler "pre-
prečil" isto v Skandinaviji.

V skrajni sili se je Jugoslavija zatekla k
Rusiji. Z enega ekstrema je čez noč skočila
na drugega... Fantastično je vse to, eno je
pa gotovo: naj pride "protekcija" odkoderkoli,
Jugoslaviji ne bo koristila!

Težko nam je gledati to tragedijo iz daljave
— posebno v zavesti, da mi v Ameriki ne mo-
remo storiti ničesar, da bi odvrnili tragedijo
naše stare domovine.

Nekaj pa lahko storimo. Prišel je čas za
pripravo pomožne akcije, s katero bi vsaj do
neke meje olajšali bolečino našim revežem on-
kraj morja.

Hitlerjeve invazije

Hitlerjev roparski napad na Belgijo, Holan-
dijo in Luksemburško je prišel mesec dni po
njegovem roparskem napadu na Dansko in
Norveško. V enem mesecu torej je bilo kruto
napadenih pet malih držav, ki so vedno ži-
vele v miru, ki niso hotele nikomur nič slabe-
ga in katere so hotele ostati nevtralne za vsako
ceno.

Ne za vsako ceno! Samo mala Danska se je
podala Hitlerju brez boja in isto je morala sto-
riti vojvodina Luksemburška, ki je bila le no-
minalno neodvisna in katere je po prebivalstvu
mešana. Na drugi strani so se Norveška, Hol-
landija in Belgija postavile po robu velerazboj-
niku, kar pomeni, da bodo uničene, če jih zavez-
niška sila na kakšen način ne obrani. Norve-
žani, Nizozemci in Belgijci nočejo miru za ceno
kapitulacije in sužnosti!

Najnovejši Hitlerjev zločin ni prišel nepriča-
kovan. Nobenega dvoma ni bilo že ob začetku
vojne, da je vsaka nevtralnost malih evropskih
držav, pa naj bo še tako iskreno mišljena in že-
ljena, največja lužnja. Nacijska Nemčija ne
maga nevtralec, ker so ji samo v napotje in
škodo pri izvajanju njenih "blitzkriegov," zato
jih trpela le toliko časa, dokler je bilo strate-
gično za njene načrte; na drugi strani so bili
mali nevtralnici velika ovira tudi zaveznikom na
morju kakor na suhem. Jasno je torej bilo, da
morajo nevtralnici prej ali slej stopiti v tem to-
talnem konfliktu Evrope na stran, na katero
spadajo — oziroma da bodo porinjeni, če hočejo
ali nočejo.

To je zdaj fakt. Zdaj je na vrsti Svica ali pa
Balkan; nič ne de, kdo bo prvi in kdo drugi.

Dobro je to, da je bil v tem hipu stari reak-
cionar Chamberlain odšel s krmila. Churchill, ki
ga je nasledil, sicer ni dosti bolj, je pa bolj
energičen glede vojne in v vladi so zdaj tudi la-
boristi, ki bodo gledali torijem na prate.

Diktator Hitler bi rad končal vojno hitro,
kajti doma mu slaba prede glede živeža in au-
rovin. Slaba transportna zveza z Rusijo mu ne
prinaša pričakovane blaga in Skandinavije si
se ni pokoril.

Morda bo zdaj evropska demokracija, kjer še
dih, stisnila zobe in pesti in bo pristigla peroti
roparskim gangsterjem. Mi smo prepričani, da
Hitler ne bo uspel in plačilo, ki ga čaka za nje-
gove zločine, mu ne uide.

Glasovi iz
naselbin

Clevelandske novice

Cleveland.—Dne 14. maja se
bodo v Ohio vršile primarne vo-
litve, pri katerih išče srečo izred-
no veliko kandidatov za vse ura-
de. Za tiste, ki se potegujejo za
politične službe, so te volitve
važne, za delavstvo na splošno
pa niso velikega pomena. Da-
našnja situacija v Ameriki je
tako razdrapana, in izkoriščanje
nižjih slojev tako veliko, da je
groza. Od 10 do 12 milijonov
ljudi je brez dela, drugi, ki še
delajo, mogoče dva, tri ali štiri
dni v tednu, so pa grozno priga-
njani in izkoriščani in obenem
tudi v strahu, če bodo drugi te-
den še uposleni, ali bodo morali
na cesto z drugimi vred. V tem
slučaju bodo morali iskati cesar-
sko delo in ako ga ne dobe, bodo
morali prositi pri charity in ako
še tam našetijo na gluh ušesa,
kaj potem?

Med kandidati pri primarnih
volitvah je tudi več Slovencev.
Ko človek pregleduje imena kan-
didatov, so mu v večini znani,
prav natančno pa slovenski, ka-
terim vidi v srce že mnogo mno-
go let in ve, kakšno politiko so
igrali. Vse so hoteli biti in nič.
Sicer so nekateri med njimi zelo
sposobni, ampak nimajo nobene
stanovitnosti. In kdor ni nikjer
stanovitven, tudi nima kredita pri
zavednih delavcih. Ne vem ka-
ko bo ljudstvo letos izbralo. Bo-
jim se, da se tega ne bomo obdr-
žali, kar je dobroga. Bojim se
tudi, da bo pri letošnjih volitvah
še večji pritisk reakcije, še večje
šuntanje, podkupovanje, goljufi-
je in trošenje milijonov dolarjev.
Da ljudi preslepijo. In ker je
ljudstvo v pretežni večini politi-
čno nevedno, se bo dalo zape-
ljati. Ejd, če bi bili ljudje vsaj
deloma politično izobraženi, vsaj
deloma delavsko zavedni, bi ka-
pitalistom in reakciji vsi tisti
milijoni dolarjev in vse tisto mo-
tenje in blufanje nič ne pomaga-
lo.

Naša dolžnost je, da agitira-
mo za naše socialistične in delav-
ske kandidate, kolikor jih je ali
kolikor jih bo, druge pa pustimo
na miru. Z drugimi kandidati,
večinoma nazadnjaški ali kruho-
borci, naj se pečajo drugi. Ve-
lika krivica se godi zavedni
manjšini, ki mora radi nevedno-
sti in zabitosti večne trpeti in
prenašati vsakovratne križe in
težave. Ampak v tej bogati de-
želi, kjer nam še vedno ustava
dopušta delavsko se izobraževati
in organizirati, je vse odvisno od
ljudstva.

Zadnjič sem poročal, da smo
dobili lepo pomlad. In res je bi-
lo lepo in gorko ali soparno dva,
tri dni. Po tisti sopari pa je
prišel dež, za dežjem mrzlo in
tudi sneg se je ponujal, po višjih
točkah pa je medlo kot za stavo.
Sedaj je zopet treba kuriti vsak
dan, kdor ima še drva ali pre-
mog, kdor pa nima kurjave, mo-
ra pa skoraj zmrzovati. Res je
ves svet narobe in nazadnje še
narava in vreme.

Tudi smrt pogosto pobira na-
še ljudi po metropoli, stare in
tudi mlade. Kot vidim, je enako
tudi drugod po Ameriki. Vsak
dan je v naših slovenskih lokal-
nih listih naznanjenih od treh do
pet smrtnih slučajev. Največ
mori srčna hiba, za njo pa rak.
Tu in tam se primeri tudi več
samomorov, ampak o teh boste
redko izvedeli iz časopisov. Izve-
se šele pozneje od bližnjih ali so-
rodnikov pravi vzrok smrti. Ne
vem, zakaj se to prikriva. Naj-

brže bo temu tudi verski vzrok,
namreč bojazen, da bi ne bil do-
tični cerkveno pokopan. S tem
se le goji verska hinavščina.
Sploh pa je tudi vera le biznis;
če imaš denar, ti je skoraj vse
dovoljeno in cerkev ti vse od-
pusti.

Sploh so danes cerkvene dvo-
rane v Ameriki za vse drugo sa-
mo za cerkvene stvari ne. V njih
je "bingo," ples, pitje, ljubimka-
nje, igranje na razne stroje, sa-
mo da dobe čim več denarja od
ljudi. Zakaj ne bi g. Trunk en-
krat krepko ne udaril v svojem
"pisanem polju" po tej hinavšči-
ni v lastnem taboru, ne pa da
udriha samo po socialistih in
brezvercih, po SNPJ in SSPZ.
Tam pri vaših kolegih je veliko
več gnolobe! Bog ali Kristus vam
tega gotovo ni dovolil. Oh, hi-
navščina, kako si velika! Uda-
rite, g. Trunk, po vašem gnezdu
nezanje!

Tone Grdina je nekako pred
dvema mesecema in pol v naših
lokalnih slovenskih listih obju-
bil, kmalu po tisti sodnijski afe-
ri, da bo javnost izvedela čisto
resnico. Končno pa je zagrozil,
da bo tožil vse tiste slovenske
liste (angleških ne!) in dopisni-
ke, ki smo pisali o tisti sodnijski
afekci obsojbi, po kateri je končno
moral izročiti 13 let zadržano
smrtnino za pokojnim Hrvatom
Žugičem. Pripomnil pa je, da
taka tožba vzame dosti časa, ker
je treba prej vse prevesti v an-
glesiščino. Jaz in drugi prizadevi
zdej čakamo in čakamo, kdaj do-
bimo sodnijsko pozivnico, da se
gremo zagovarjati. Najbrže bo-
mo še čakali in čakali, kajti To-
ne Grdina je zvit. Mislim si, da
da nas bo s to grozno ostrašil in
se bo stvar tako pozabila, potem
bo pa zopet prišel udariti po
svoji strani: proti po brezboj-
nih socialistih in brezverski SN-
PJ in njenih glavnih uradnikih.
Mi Grdino in njegove kolege
prav dobro poznamo, kakor tudi
njegov bavljav, da se vse zamaši
in pozabl. Ampak s tem ne bo
nič! Anton Jankovič, 147,
zastopnik Prosvete.

Kako je vozil drva

Sharon, Pa.—Že sem pisal, da
smo pri nas v stari domovini
kupčevali z vsem, kar se je dalo,
da se je zaslužila kakšna kro-
na, ki je prav prišla pri veliki
družini. Bilo mi je 14 let, ko
se je zgodil spodaj opisani dogo-
dek. Takrat sem v šolo hodil en-
krat na teden, vsak četrtek v ta-
ko zvano ponavljalnico.

Nekega dne mi reče oče, naj
pripravim voz, ga namažem, ker
bova naložila kladro drv, katere
bom zgodaj jutraj odpeljal v
Ljubljano stricu. Vesel sem bil
tega, ko je rekel oče, da bom
lahko sam opravil, ker sem bil
večkrat v Ljubljani. Sedaj sem
že fant od fare, sem si mislil.
Storil sem kakor mi je bilo na-
ročeno. Ko sva z očetom nalo-
žila drva, mi je rekel, naj jih za-
peljem do 15 minut oddaljene ce-
ste, poleg katere naj voz pustim.
Zapeljal sem ga ob živi meji
"Pod goščo," kakor smo rekli
"goreče tele." Meja je za-
krivala voz, da se ni videl a ce-
ste.

Potem domov. Pripravim vre-
čo krme za konje in spat. Oče
me je poklical od dveh jutraj,
mi naročil, naj konje napojim in
okomatam ter se podam na pot.
Storim tako. Na enega konja

vržem vrečo sena, na drugega
pa sam skobacam in hajdi proti
vozu k cesti, kjer naprežem in
poženem. Toda nič. Voz je stal
kot prikovan. Udriham po ko-
njih, toda sta se le zaletavala,
zdaj eden zdaj drugi. Ta cirkus
je kar naprej trajal in konjema
se ni ljubilo potegniti, dasi sta
že dostikrat vozila težji voz.

Vzamem velik kol iz meje in
premaknem voz. Mislim sem si:
no, zdaj bo pa že šlo. Toda ni
šlo.

Kmalu zaslišim drugega vo-
znika, ki je peljal drva v Ljublja-
no. Bil je Trontel iz Gorlice
pri Sentjurju. Mislim sem ga že
poklicati, da bi mi pomagal izpe-
ljati voz, toda sem se premislil.
Šeš da se bo potem norčeval, kak-
šne konje da imam. Počakal
sem, da je odpeljal naprej, ni-
kar sem zopet prišel poganjati.
Uspeh je bil isti: konja sta le
cukala, voz pa je stal na mestu.
Mislim sem si, da mora biti goto-
vo "zacoprano," ker sem že več-
krat slišal, da je kdo tam videl
— "coprnice." Ni mi kazalo dru-
gega, kot da se odpravim domov
po očeta. Rečeno, storjeno.

Ko potrkam na okno, vprašaj
oče, kdo je. Odgovorim, da sem
jaz. "Kaj si še sedaj doma? a
ura je že štiri! Kaj pa delaš?"
Povedal sem mu, da se že dve uri
mučim pri cesti, toda voza ne
morem speljati. Vstane, se na-
glo opravi in gre z menoj. Kon-
ja sta stala kot sem ju pustil.
Oče gre okrog voza in vidi, da
je vse v redu. Vzame gažljo,
stoji pred konja, napravi z bi-
čem križ in požene. Šlo je brez
vsake stitnosti! Konja sta vede-
la, da sta v drugih, bolj izkuš-
nih rokah! Nič več se nisem ta-
ko ponosnega počutil kakor
prejani dan. Oče gre z menoj
po cesti še kakih sto korakov,
mi voščil srečno pot in se vrne
domov. Potem sem se pa jaz
maščeval nad konji. Podl sem
tako, da je letelo skoraj vsot pot
do Ljubljane in sem prehitel več
voznikov, tudi Trontelna.

Ko pripeljem na cilj, zlozim
drva pri stricu, kakor mi je na-
ročil oče, in dobim tudi zajtrk.
Konja sem dal v štalo, da jih je
hlapec nakrmil, za kar je dobil
vsa krajcarja od vsakega. Po-
leg zajtrka mi je stric dal tudi
kronco, potem pa grem po me-
sto, da si ogledam to in ono. Ka-
dar sem bil v Ljubljani brez oče-
ta, sem si marsikaj privoščil. Se-
daj je bilo še toliko lažje, ker
sem imel kronco, za katero oče
ni nič vedel. Kupim si cigaret,
dobro kosilo in povrh še vina.
Kaj takega ni bilo, ko je bil oče
z menoj. Zadovoljen in vesel
sem se vračal domov, le jutranja
preglavica mi ni hotela iz glave.
Kaj je bilo vzrok, da nisem mo-
gel speljati? Vzrok sem vrjel
na — "čarovnice"!

Naj povem še o nekem drugem
podobnem dogodku, ki se je pri-
petil tam nekje pri Smarjah, ka-
kor so pravili. Bilo je poleti v
časih košnje. Gospod naroči hla-
pec, naj gredo kositi. Ko je bi-
la mrva suha, so jo naložili na
voz. S kosci in grabljicami je
bil tudi gospod. Pod težo je do-
bro naloženi voz zagazil. Ker je
bil gospod zraven, ki ni pustil
robantiti nad konji ali jim stro-
jiti kožo z bičem, je hlapec do-
bro vedel, da ne bo šlo. Stopil
je v konjema in pričel: "No,
križi božji, hili, bistahor!" Pa ni
šlo. Prične klicati Boga na po-
moč, pa tudi nič, dasi so se hla-
pci in dekle z gospodom vred upi-
rali v voz. Gospod je že mislil
nad njimi zarentačiti, da se sa-
mo voza drže. Hlapec se enkrat
lepo pobožno požene konja. Zo-
pet nič.

Vidi, da je gospod nejevoljen
in pravi: "Mrvo z voza, drugače
ne bo šlo." Gospodu se je to vi-

delo dvojno delo in je že znil,
naj hlapec požene konje po svo-
je, a slednji ga je prehitel, re-
koč: "Veste, gospod, ko bi bil
jaz sam, bi konji speljali ko enc,
ker so navajeni mojemu načinu."
Gospod mu hitro pritrdi, naj
naredi po svoje. Hlapec veli
vsem, naj gredo proč od voza,
gre pred konja in butne vsakega
s pestjo po gobcu pa zarentači:
"Bom videl, hudič, če boš šel ali
ne!" Stopil je nazaj, zavilhtel bič
nad konji, se prav po kranjsko
pridužil, zakrilal in voz se je na-
glo pričel pomikati proti cesti
brez vsakih drugih ceremonij.
Gospod ni potem več godrnjal
nad hlapcem.

Veste, včasih pomaga dobra,
lepa beseda, včasih pa je treba
tudi vraga poklicati na pomoč.
Anton Valentincič.

O vodiški Johanci in misijonu

Lloydell, Pa. — Povedati ho-
čem kratko zgodbo o vodiški
Johanci in misijonu. V naši
fari Tomaju na Krasu se je vo-
diška Johana nahajala tri te-
dne, ker tam je bil tudi samo-
stan za nune. K maši je seveda
hodila vsak dan in k obhajilu.
Bila je prijazna za pogled.

Spominjam se, da je kaplan
govoril s prižnice, kako je are-
na naša fara, ker nas je obiska-
la svetnica. Župnik, star mož
okrog 70 let, pa je pri drugi
maši pridigal takole: Veste, mo-
ji farani, naš kaplan je v zmo-
ti. On je še mlad. Pravi, da
imamo svetnico v fari, toda se
ne ve, kaj je. Predno se kakšne-
ga prizna za svetnika ali svet-
nico, mora miniti najmanj sto
let.

Ljudje so kar v trumah hodi-
li v samostan in nosili kronce,
da so od "svetnice" izvedeli, kje
se nahajajo njih umrli starši,
sinovi, hčere ali sorodniki. Ne-
ki petek je šel v samostan tudi
Lojze K. Bil je "spričen stu-
dent." Hotel je videti, kako ta
Johanka krvavi in krvavi pot
poti. Ko je bilo vse pripravlje-
no za vstop v dvorano, kjer se
je "svetnica" nahajala, gre tudi
on notri. Nekaj časa gleda, po-
tem po pravi: "Srajco in rjuho
dol, da bom videli, od kje pri-
haja ta kri!" Ako bi bilo kra-
ško ljudstvo tako navajeno ka-
kor je tukaj v Ameriki po juž-
nih državah, bi ga bili gotovo
linčali. Drugo je vsem že zna-
no, kako so Johana in "Kristu-
sovi namestniki" goljufali siro-
mašni narod.

Tisto leto je bil v naši fari
tudi misijon. Prišla je vrsta,
da gredo mladeniči k spovedi.
Seveda so nas starši silili, da
se moramo izpovedati grehov.
Bil je mladenič, katerega mati
ni mogla pripraviti k spovedi.
Končno ji je obljubil, da gre,
če mu da deset kron. "Tone, tu
jih imaš, samo da greš k spo-
vedi," je odgovorila mati.

In Tone Z. se res spravi k
spovedi. Misijonar ga vpraša-
je tudi, kakšne časopise čita.
Pove mu, da bere Edinost, ki je
izhajala v Slovenskem narod-
nem domu v Trstu. Misijonar
mu pravi, če se ne odpove temu
listu, mu tudi odveze ne da; To-
ne vstane in pravi: "Pej, ošnja,
moje grehe nazaj, kar sem ti jih
povedal!" Misijonar ga kliče,
naj se vrne nazaj, on pa mu od-
govori: "Ja, če mi daš deset
kron." Tako je bila njegova
spoved končana za vedno. Se-
veda, potem pa sramota za celo
faro, za Johanco pa čast.

Ralph Jerman (Kraševac).

Boj za krvh

Forest City, Pa. — Po 15 me-
sech in pol službe kot attendant
v državni kriminalni umobolni-
ci mi je bilo odpovedano delo
dne 30. aprila. Ta služba, katero
je bilo treba opravljati 12 ur na
dan, ni šala. Gibanje med krimi-
nalnimi pacienti in paziti na
vse strani ni tako lahko kot si
predstavljajo nekateri od zunaj,
ki mislijo, da se cedi med in le-
te pečenke v grio. Povem, da se
nikjer toliko fiziola in makar-
nov ne poje kakor ravno tukaj.
Včasih je šest dni post in v pe-
tek makaroni ali fiziola juha,
ampak lačnemu želodcu vse tek-
ne.

Marsikdo je že nastopil to de-
lo z mislijo, da bo postal dober
in točen attendant, toda veli-
krat se pripeti, da mu postane
prevroče in urne pete ga odne-
sejo na svobodo, da ga ne vidiš
več. Gotovo, da je novincu tež-
(Dolje na 2. strani.)

Švedsko železo in Nemčija

Nahajališča železne rude na severnem Šve-
skem predstavljajo pravo naravno čudo.
Njih pridobivanje letno 8 do 13 milijonov ton
in večji del tega gre za izvoz. Rudno bogastvo
Švedske je neizčrpno, kolikor je mogoče razli-
ti besedo. Vsekakor zadostuje za dolge, dolge
čase, če postavimo, da ga bodo še nadalje iz-
koriščali v sedanjih količinah. Izračunali so
da znaša celotna množina švedske železne ru-
de okroglo 3 milijarde ton, brkone pa je več.
Pri tem gre za najboljšo rudo. Samo Rusija
ima v nekaterih nahajališčih še boljše rudo.
Švedska ruda vsebuje 70 odstotkov železa, ra-
zen tega skoraj nima primesi, ki jih v plavici
ne vidijo radi, ker železo in jeklo kvarijo. Pre-
vsem nimajo skoraj nobenega žvepla, ki dela ži-
lezo krhko.

Pri tem so pogoji za pridobivanje tega bo-
gastva zelo ugodni. Na mnogih mestih se raz-
zajo 30 do 40 m debele žile rude skozi glo-
boki greben gora ob jezeru Luossajärvi, je iz na-
boljše rude. Švedska sama nima posebno ra-
vite železarske industrije, ker ji primanjkuje
kurjiva, zato izvažajo rudo pretežno v sive-
stanju. Seveda je ta izvoz za švedsko izvoz-
trgovino ena najvažnejših postavk. Že v mi-
nih časih so dobivali Švedi za svojo rudo le-
no 150 do 200 milijonov kron. Ni pretirano
če trdimo, da gre znani visoki švedski življen-
ski standard na rovaš zemeljskih zakladov
predvsem železne rude.

Nemčija je bila med glavnimi odjemal-
ci švedske železne rude in velik del sedanjih de-
godkov temelji, kakor znano na tem odjem-
Navzile temelj pravijo nemški viri v zvezi z ta-
njimi dogodki, da je postala Nemčija po za-
ski zbiranja starega železa v veliki meri mo-
visna od uvoza tuje rude. Po nemškem šti-
letnem načrtu je delež domačih nemških ži-
vin v nemški železni in jeklarski industriji
l. 1929 do 1939 narasel od 49 na 67 odstotkov.
V vojnem času more Nemčija, vedno po tra-
tovah istih virov, ta delež še povečati. Tako
mogla baje samo z uporabo starih železnih
naprav pridobiti 10 milijonov ton železa.
Če upoštevamo, da stopijo v vojnem času potre-
bi drugih industrij po železu v ozadje in da
oboroževalna industrija sama na sebi bolj skr-
men odjemalec železa in da imajo zanjo dru-
kovine važno vlogo, tedaj bi bilo sklepati,
nemška vojna industrija nikakor ni v katastro-
falni odvisnosti od uvoza železne rude. Ta
pišejo vsaj nemški listi.

Rdeča carica-Marina Raskova

Najboljša ruska letalka Marina Raskova
tretja Stalinova žena, po najnovejših poro-
lih ne bo smela več leteti. Tako je odločil
spodar Kremlja, in sicer zato, ker so Fini
strelili enega izmed bombnikov ženske eskadre
je, ki jo je vodila Marina Raskova.

Marina Raskova je ženska črnila oči, star
28 let. Zadnji čas jo vidijo ob Stalinovi str-
ni, kadar se rdeči car pojavi v javnosti. Ma-
rina je najslavnejša ruska letalka. Odkar
leta več, Marine tudi ne vidijo več v letali-
uniforini.

Najbolj se je proslavila z rekordnim po-
tom od Moskve do Vladivostoka. V spremstvu
svoje tovarišice Pavline Osipenkove je pre-
letela razdaljo skoraj 6000 kilometrov v rekor-
nem času in potokla dotedanji ženski rekor-
v letenju na daljavo, ki so ga dotlej brali
Francozinje.

Takrat je Marina Raskova prvič zbudila
Stalinovo pozornost. Stalin jo je spoznal
svečani pojedini, prirejeni rekorderkama
čast v Kremlju. Očitno ga je takoj očarala.

Pa ne morebiti s svojo lepoto. Postave
precej majhne, lase ima pa kostonjave. Ne
jih čisto gladko počesane in na tilniku prip-
Njene oči so pa vranječrne. Stalin ni ni
prvi mož; že poprej je bila poročena.

Stalin se je z njo poročil julija preteklega
leta. Sedanji predsednik in zunanji minist-
ruske vlade Molotov in njegova žena sta se
sostvovala njuni poroki in se udeležila na
razkošne svatbe.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 13. maja 1920)

Domače vesti. Vodstvo JRZ je poslalo po-
posiljatev blaga v stari kraj; namreč sukna-
flanelo za tisoč oblek.

Delavske vesti. V Wisconsinu so se sili
stopniki delavcev in farmarjev za politič-
združitev.

Iz inozemstva. V Italiji je padla Nitijev
vlada, ko so ji socialisti in klerikalci izre-
nezaupnico.

Ameriške vesti. Strmoglavljeni mehi-
predsednik Carranza se je zatekel v Puebla
400 pristaši, s katerimi se obupno brani
vstati.

Sovjetska Rusija. Leninova vlada je od-
dala mobilizacijo nove armade za vojno s Po-
sko.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA
izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta
koristi, ter potrebuje agitacijo svojih društev in ži-
stava in za propagando svojih idej. Nihakor pa ne
propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka
organizacija ima običajno svoje glasilo. Tudi agitaci-
ni dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij
njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Slika kaže uradnike Ameriškega časopisnega glasila in časopisne agenture Associated Press na konferenci v New Yorku, kateri je sledil podpis pogodbe.

KNUT
HAMSUNPoslovenil
FRAN ALBRECHT

Vzel sem denar; bil sem odreden od veselja in nisem dejal ne besede več, še zahvalil se nisem.

"Zavoljo tega se vam ni treba prav nič ženinirati," je rekel "Glasnik" naposled; "saj lahko pišete za to."

S tem je odšel. Ko je šel par korakov, sem se domislil, da se mu nisem bil niti zahvalil za to pomoč. Poskusil sem, da bi ga dohitel, a se nisem mogel dovolj naglo premikati, noge so mi kemale, in neprestano sem bil v nevarnosti, da padem na nos. On se je zmerom bolj oddaljeval od mene. Zdaj sem opustil ta poskus, ga hotel poklicati, a mi je nedostajalo poguma za to, in ko sem se slednjič osrtil in zaklical, enkrat, dvakrat zaklical, je bil že predaleč, moj glas pa je bil veliko prešibek.

Stal sem na trotoarju in gledal za njim in tiho jokaj predse. Kaj takšnega se mi še ni pripetilo, sem si dejal, 10 kron mi je dal! Šel sem nazaj in se postavil tja, kjer je stal on in posnemal vse njegove kretnje. In petak sem si držal pred oči, ga ogledoval od obeh strani in pričel preklinjati — iz polnega grla preklinjati, da je gola resnica vse to, kar držim v rokah, — bil je petak.

Kmalu nato — nemara tudi precej dolgo za tem, kakaj vsepovsod je že postalo čisto tiho — sem stal (čudno čudo) v Tomtegedenu pred št. 11. Ko sem stal tam trenutek in premišljal in se čudil temu, sem stopil drugič skozi ta vrata, naravnost v "Gostilno in prenočišče za potnike". Tu sem prosil strehe in dobil takoj posteljo.

Torek. Solnce in tišina, čuda jasen dan. Snega ni bilo več, povsod radost in življenje in veseli obrazi, smehljaj in smeh. Iz fontan so lokoma brizgali curki vode, zlati od solca, sinji od sinjega neba ...

Opoldne sem stopil iz svojega bivaljača v Tomtegedenu, kjer sem stanoval še vedno, in se podal v mesto. Bil sem sila dobre volje in se vse popoldne potikal po najboljjudnejših cestah in si ogledoval ljudi. Še pred sedmo uro zvečer sem napravil izprehod proti trgu Sv. Olafa in se skrivaj oziral kvišku v okna hiše št. 2. V eni uri sem jo moral videti! Ves ta čas sem pohajal v neki lehkotni, žudežni bojazni. Kaj se bo zgodilo? Kaj bom dejal, ko pride po stopnicah? Dober večer, gospodična? Ali samo smehljaj? Sklenil sem, da ostanem pri smehljaju. Seveda se bom globoko naklonil pred njo.

Malce osramočen radi tega, da sem bil že tako rano na poti, sem se spazil stran, stopil za kratek hip po Karla Ivana cesti gori in dol in obdržal v očeh vseučiliško uro. Ko je bila ura osem, sem šel spet gori po Vseučiliški ulici. Medpotoma sem se domislil, da bi nemara lahko par minut zamudil in tako sem se podvizal, kar sem mogel. Noga me je zelo bolela, drugače mi ni manjkalo nič.

Postavil sem se ob vodnjaku in se globoko oddahnil; dolgo sem stal tam in gledal v okna hiše št. 2; a nje ni bilo. No, saj sem lahko čakal; ni se mi mudilo; nemara se je zadržala. In zopet sem čakal. Vse skup se mi nazadnje menda vendarle ni samo sanjalo? Prvega arečanja ž njo menda vendar nisem doživel zgolj v domišljiji, ko sem ležal tisto noč v vročici? Ves zmeden sem pričel premišljati o tem in in nikakor si nisem bil več siguren svoje stvari.

"Hm," je reko za mano.

Začul sem to pokašljanje, začul tudi lahne

korake v svoji bližini; okrenil pa se nisem, marveč sem nepremično strmel na velike stopnice pred sabo.

"Dober večer!" je reklo nato. Pozabil sem se nasmehniti, niti nisem takoj prijel za svoj klobuk, marveč sem se samo čudil, ko sem jo videl prihajati od one strani.

"Ali ste dolgo čakali?" je vprašala in malce sopihala po urni hoji.

"Ne, nikakor ne, šele par hipov sem tu," sem odvrnil.

"In razen tega, kaj pa bi škodilo, če bi bil dolgo čakal? Sicer pa sem menil, da boste prišli z druge strani."

"Spremila sem mamo k neki rodbini, nocoj je ni doma."

"Tako-o?" sem rekel.

Zdaj sva nehoti pričela stopati. Na cestnem vogalu stoji policist in naju gleda. "Ampak kam prav za prav greva?" pravi ona in obstane?

"Kamor hočete, kamorkoli hočete."

"Uf, da, ampak to je tako dolgočasno, če odločam sama."

Favza.

Nato rečem jaz, samo, da nekaj pravim: "Gori pri vas je tam kakor vidim."

"Da, ah da!" je odvrnila živahno. "Služkinja je tudi dobila dovoljenje iti ven. Zatorej sem čisto sama doma."

Tako stojiva oba in gledava v okna hiše št. 2, kakor da jih nihče izmed naju še ni bil videl nikoli prej.

"Bi nazadnje ne mogla iti k vam?" sem rekel. "Sedel bom čisto k vratom, če hočete."

Zdajci pa sem vzdrgel od razburjenja in se globoko pokesal, da sem bil tako predrzen. Kaj, če bi postala huda in šla od mene? Ako bi je ne smel nikoli več videti? Oh, ta beraška suknja, ki sem jo nosil! Brezupno sem čakal odgovora.

"Prav nič vam ni treba sedati za vrata," je rekla. Naravnost nežno je govorila in je dejala natanko te besede: Prav nič vam ni treba sedati za vrata.

Šla sva.

Zunaj na hodniku, kjer je bilo tema, me je prišla za roko in me vodila. Saj mi ni treba biti tako tiho, je rekla, lahko govorim. Vstopila sva. Ko je prižigala svečo — ne svetiljke, marveč svečo — ko je prižigala to svečo, je dejala s smehom:

"Zdaj me ne smete gledati. Uf, aham me je! Ampak nikoli več ne storim tega!"

"Česa ne storite nikoli več?"

"Nikoli več ... ne, bog me varuj ... nikoli več vas ne poljubim."

"Ne?" sem rekel in oba sva se zasmejala. Razprostrl sem roke po nji, skočila je stran in se izmuznila na drugo plat mize. Gledala sva se za trenutek, luč je stala med nama.

"Poskusite, če me morete ujeti," je rekla.

In z glasnim smehom sem jo poskušal doseči. Ko je begala naokoli, je odvezala pajčolan in odložila klobuk; njene iskre oči so vse seke venomer na meni in strašile moje kretnje. Napravil sem nov naskok, se spotkanil na preprogi in pal; moja ranjena noga me ni hotela več nositi. V akrajni zadregi sem se dvignil.

"Bog, kako ste zardeli!" je rekla; "saj pa je bilo tudi strahovito nerodno!"

"Da, to je bilo res!" sem odgovoril.

In zdaj sva spet pričela tekati okoli.

"Zdi se mi, da šepate?"

"Da, zdi se mi, da malo šepam, a samo čisto malo."

(Dalje prihodnjic)

Soba s kopalnico

Podnajemniki smo kaj malo podobni za molzne krave. Smo povsem navadni uradniki, slabo plačani nameščenci, ki — le verjemite — komaj vzememo kraj s krajem. Pošteno plačujemo svoje bolj ali manj skromne sobe po pritličjih, sutreneh, po nadstropjih in mansardah in če bi si vsi želeli le to, naj zlozede vzame tistega, kdor hoče imeti vsako stvar dvakrat plačano in ki se drži dobro preizkušene načela: za najmanjšimi stroški čim več dobička!

Gospodinje so dobre in slabe. Dobrih je mnogo več kakor slabih. Ali zato so pa slabe gospodinje obdarjene z bujno domišljijo. In le o tej domišljiji je v naslednjem beseda. Kako vabljivo nam znajo nekatere nialikati sobe, nam nastaviti mreže! Čitajte, prosim! "Soba v strogem centru, centralna kurjava, kopalnica z vedno toplo vodo, dvigalo, poseben vhod ..."

O kakšnem posebnem vhodu seveda ni govora, poseben vhod ima le bogato domišljijo priletne žene, ki me sprejema s svojim najljubeznivejšim nasmehom in odpira pred menoj vse

zapornice svoje zgovornosti. Tisto o posebnem vhodu ji seveda odpuštim, preveč sem že vajen nedolžne laži. Kaj hočem, borba za obstanek jo največkrat narekuje ...

"Počutili se boste kakor doma ... Pomislite, vsi moji podnajemniki se poročijo! Ostanete pri meni dve, tri, tudi po pet let, potem se poročite ..."

Poslušam z vpljudnim nasmehom in niti z besedico ne izdam svojih misli. Nekako nezaupljivo ogledujem sobo, kopalnico, skušam pogledati v sosednje sobe, uganiti, kakšne sosedje bom imela. Porazgovorim se še o ceni, nekaj popusta ona, nekaj jaz in ...

"Oprostite, še nekaj bi prosila ... se nenadno spomni gospodinja, ko sem ji že odšel denar. Nekako v zadregi je, vidi se, da ji beseda gre težko z jezika."

"Navadno mi dajejo podnajemniki nekaj napitnice za moje pomočnico ... veste, dekle ima veliko dela, bolešno mater, ki jo mora podpirati in ..."

Pod ploho besedi se mi arce nekako otaja in v božjem imenu potegnem iz žepa še kakšen dvajsetak.

Zdaj sem končno v mreži, iz-

ročena na milost in nemilost in radovedno čakam, kaj bo.

Aha, kaj pa je to? Odvijam pipo, iz katere naj bi prišel topla voda. Odvijem jo do kraja, nič. Čakam minuto, dve minuti — nič! ... Prišla si iz tople postelje v nezakurjeno kopalnico, stresa me mraz ...

Tedaj se v kuhinjskih vratih prikaže tenaka glava in prijazen gospodinjin glas sprauje:

— Wunschen sie warmes Wasser?

In še s tujčino me bodo pitati! Vzkliknem ogorčeno v sebi in se napravim, kakor da sploh ne razumem tuje govorice.

— Toplo vodo, gospodična? ponavlja gospa v slovenščini in mi na moje posebno veselje dopoveduje, da je vodovod včasih pokvarjen, da pa lahko dobim tople vode v kuhinji, kadar in kolikor je bom hotela.

Ali naj jo primem za besedo? Končno bom vendarle obveljala njena in bom dobivala toplo vodo v kuhinji namesto v kopalnici. S kopalnico prvih razočaranj seveda še ni konec. Tudi ključa za dvigalo ne morem dobiti, ker ga gospa trenutno nima na razpolago. Če pa potrebujem nekaj dni ...

Tako sem se vnela, skušam

se prilagoditi, čakam na ključ od dvigala, na toplo vodo v vedno nezakurjeni kopalnici (medtem sem se že prepričala, da vodovod deluje brezhibno, ampak štedljiva gospodinja mi zapre toplo vodo tik pred nosom — in se seznanjam z novo okolico. Na desni strani stanuje neka ločenka, ki se je priselila malo pred menoj. Na drugi strani i-

ma sobo neki tujec, v naslednji sobi stanuje kabaretna plesalka in v zadnji majhni sobici živí študent. Nihče izmed mojih sosedov ni v hiši več kakor tri mesece. Vsi še zmerom čakajo na toplo vodo v kopalnici, na ključ za dvigalo in dajejo vsakega prvega po dvajset ali več dinarjev za gospodinjsko pomočnico. Kar tako iz gole radovednosti vprašam ob kakšni priložnosti pomočnico, ali je res dobila napitnino od prejemkov. Pomočnica me prestrašeno pogleda in pravi, da je še le dva tedna tu, da ni dobila nikakšnega denarja in da sploh nima bolehnate mater.

Naenkrat postanem pozorna na peč. Začenja me mraziti in ko slučajno potipam peč, je popolnoma mrla. Prijazno poprosim gospo, naj jo odpre, ker je v sobi mraz. Čez dva dni je peč spet zaprta.

V soboto so mi pozabili izmenjati brisače. V nedeljo tudi in v ponedeljek jih enostavno sama vržem za vrata. Ko pa pridem iz urada in si hočem umiti roke, še zmirom nimam svežih brisač. Uljudno poprosim, naj mi jih dajo.

— "Ali vam jih nisem dala? Saj sem vam jih vendar šele pred nekaj dnevi dala — popolnoma sveže! začivka gospodinja in me prestrašeno pogleda. Razložim ji, da je od takrat minilo že dobrih deset dni. In ko jih končno prinese, me oplazi s smrtno sovražnim pogledom.

V tretjem tednu mi pregori žarnica. Poprosim za drugo in prineso mi deset svečilo luč in jo obesijo pod rdečkast abakur, da je v sobi bolj temno kakor svetlo. Poprosim za močnejšo luč. Gospa je vsa iz sebe:

— "Uničili me boste, gospodična! Ali veste, da nimam niti toliko koristi od teh sob, kolikor je črna za nohtom?"

Ko poteka četrti teden, se je tujec v sosednji sobi že zdavnaj odselil. Računali so mu za navadno meščansko kosilo petnajst dinarjev. Za nekaj dni se je na njegovo mesto vnel nekakšen trgovec. Zdaj je soba prazna. V teh štirih tednih so se izmenjale že tri pomočnice.

Ležim po kosilu na zofi in se naslanjam nad trenutkom, ko bom odpovedala stanovanje v tej sobi. To je moje masčevanje, edino masčevanje podnajemnikovo. Odselim se! S trepetajočo roko segam vsak dan po dnevniku in nestrpno polščem oglasno stran. Mali oglasi so postali najmilejše čtivo. Naslajam se nad nedolžnimi ponudbami, nad vabljivimi gospodinjami, ki ponujajo prav tako udobno sobo s kopalnico in posebnim vhodom. Poizkusimo! Tudi to je življenje.

Čiang Wego, sin generala Kaišeka, vrhovnega poveljnika kitajske oborožene sile, govori na shodu v New Yorku. On je v svojem govoru obsojal novi kitajski režim v Nankingu, ki je pod dominacijo Japoncev.

Klesanje mlinskih kamnov v Št. Juriju pri Celju

V starih časih se je večina obrtnikov naselila v mesta in trge saj je bilo tu dosti imenitnih in premožnih ljudi, ki so dajali obrtnikom dovolj zaslužka. Odkar so se v mestih in trgih bivaajoči obrtniki združili v ceh, se je obrtniški stan začel lepše razvijati. Rokodelski cehi so imeli prvotno le verske namene. Take bratovščine so imele stroge predpise. Neveljanje rokodelci, ki so se pregrešili proti cehovskim pravilom ali pa celo stanovali na deželi, so bili od strani ceha izpostavljeni raznim spletkam in zaničevanjem so jih proglasili za šummarje. V to skupino so spadali tudi oni motilci, ki so hodili po "šterah" (štera—au die Stoeher gehen, to je iti za hrano in plačilo delat v tujo hišo). V nekaterih krajih je bilo več vrst obrtnikov združenih skupaj v ceh. Tako so si v Celju tesarji, kamnoseki in zidarji osnovali skupno bratovščino, ki je bila utemeljena z ustavnim pismom 1. avgusta 1753.

Kamnoseštvo pri Št. Juriju V to bratovščino niso bili veljani oni "stancarji", ki so kot "fretarji" v Šibeniku poleg Št. Jurja pri Celju klesali mlinske kamne. Ti kamnoseki niso kakor drugi rokodelci izvrševali svojo obrt v lastni delavnici, temveč kakor je prilika nanesla. Poleg tega priložnostnega poklica so se pečali tudi s poljedelstvom, v hladnejšem letnem času so pa raztegnili šušmarstvo tudi na druge panoge. Z razpečevanjem mlinskih kamnov so se pečali nekateri bližnji posestniki (Ignac Cretnik, Zdošek, Rožman, Jakob Cretnik i. dr.) ki so imeli svoje stalne odjemalce na spodnjem Koroskem, na Štajerskem (juž. od Grada), na zahodnem Ogrskem, Hrvaškem in na Kranjskem. Po železnici se je na leto izvažalo 600 do 700 komadov v teži od 180.000 do 217.800 kg. Nekaj se je izvažalo tudi po cesti v sosedne kraje. Naročila so se najbolj dvignila po letu 1815 zlasti po zgradbi železnice Pragerako—Kaniža, Kaniža—Barč, Zidani most—Sisak, Zagreb—Karlovac in Zagreb—Zakany. Kdor pa slučajno ni bil v poslovni zvezi s temi razpečevalci in si je hotel nabaviti na licu mesta, ni prišel v zadrego. Poleg šentjurskega kolodvora si je v skladišču lahko omislil mlinske kamne in žrmlje v poljubni razsežnosti.

Romantična Šibenska soteska (naziv Šibenik izvira od gradu Šibenek ali Blumenstein, Blaustein, Plustajn, ki se je nekaj dvigal na severnem pobočju Reševne) južno Št. Jurja med Reševno in Rifnikom, je bila še pred desetletji tako ozka, da sta se cesta in potok komaj prelila skozi njo. Z odvzemanjem gradbenega kamnja in gramozu, ki je zlasti za gradbo železnice Gradece—Celje (1843—1846) zavzelo nepričakovan razmah,

pa se je začela zajeda hitro širiti. Odvzemanje kamnja tudi pozneje ni prenehalo, posebno še, ker je okrajni zastop v okolici Št. Jurja posipaval vse ceste z gramozom iz te soteske. Kakor je omenjeno, je v tej soteski torišče danes že zelo skrčene industrije mlinskih kamnov.

Dan strahu in groze

Prebivalstvo te soteske je preživelo mnogo strahu in groze, ko se je 11. novembra 1934 začel del Rifnika s treskanjem in pokanjem pomikati navzdol. Hudi nalivi so itak zmečano zemljo še bolj zrahljali in tako se je ogromna skupina gozda pomikala navzdol in uničila imetje treh posestnikov ter raztrgala komaj zgrajeno novo cesto. S to katastrofo je najbrž v zvezi sledeči dogodek.

Služaj je nanesel, da so po koledarskem razporedu l. 1886 poznali Šentjurski svojega patrona baš na veliko soboto. To bi še ne bilo nič hudega, toda lahkovernemu ljudstvu je dalo to povoda h govorici, da bo po starih izročilih kmalu po Jurjevem koncu sveta. In res ta dan proti poldnevni so se začeli zbirati črni oblaki, za Rifnikom se je nekolikokrat zabiskalo in grmenja ni bilo konca ne kraja. Ko so se proti večeru oblaki porazgubili, je prihitela neka stara ženica iz Črnoce v župnišče in takratnemu župniku Vošnjaku vsa razburjena pripovedovala, da je med opoldansko nevihto postal Rifnik nekoliko čudno nemiren. Dobro je ališala iz njegove notranjosti ropotanje, bobnenje, rohnenje in zamolklo grgranje. Kleče je prosila, naj gospod še dapes od-

redi procesijo okoli Rifnika, cer se bo res začel podirati, potem bo konec sveta ... Na brže se je takrat v notranjosti Rifnika porušila slučajno kakšna skalnata stena, kar je povzročilo bobnenje in ropot.

Razen že opisane industrije mlinskih kamnov je obstajala blizu Št. Jurja še druga kamnoseška industrija. Pod Sv. R. zalijo in sicer v bližini opuščenega rudnika za zlato so skali podboje in stopnice, ki jih razpečevali v Celje in po Št. vinjski dolini. Ta obrt je popolnoma propadla.

I. M. v Večerniku

Slab nasvet

Zena: "Nehaj kaditi! Kolikrat sem ti že rekla, da je tobak strup, ki te počasi ubija!"

Mož: "Morda bi ti bilo prijetnejše, da vzamem strup, ki ti tro učinkuje?"

Listen to

PALANDECH'S

YUGOSLAV-AMERICAN

RADIO BROADCAST

Every Saturday, 3 to 4 P.M.

STATION WHIP

1450 kilocycles

Transmitting in English

and Slovenian

and Serbian

and Croatian

and Montenegrin

and Bosnian

and Herzegovinian

and Serbian

and Montenegrin

and Bosnian

and Herzegovinian

and Serbian

and Montenegrin

and Bosnian

and Herzegovinian

and Serbian

and Montenegrin

and Bosnian

and Herzegovinian

and Serbian

and Montenegrin

and Bosnian

and Herzegovinian

and Serbian

and Montenegrin

and Bosnian

and Herzegovinian

and Serbian

and Montenegrin

and Bosnian

and Herzegovinian

and Serbian

and Montenegrin

and Bosnian

and Herzegovinian

and Serbian

and Montenegrin

and Bosnian

and Herzegovinian

and Serbian

and Montenegrin

and Bosnian

and Herzegovinian

and Serbian